Уговорна одговорност бродара у превозу робе

Режими – општа и превозничка (губитак, оштећење, закашњење)
Особине превозничке одговорности

1) уговорна – повреда дужности чувања или благовременог превоза
2) субјективна – претпостављена кривица бродара (основ)
3) ограничена
4) одговорност за другог (посада) – изузеци (само лична кривица бродара): а) наутичка грешка б) пожар

Трајање

- режими - а) БК 24 – од укрцаја до искрцаја б) ЗТБ и Конв. 78 – од пријема до предаје
- споредан превоз (од дока до брода и обратно) – део укрцаја и искрцаја

Два режима ослобођења од превозничке одговорности: 1) хашки и 2) хамбуршки
Ослобођење од одговорности
1) БК (Хашка правила) 24. год. и ЗТБ
- бродар доказује стварни узрок штете и да није крив
- непознат узрок–бродар одговара (нема ослоб.)
- олакшавање терета доказа–"изузете опасности"

* врсте опасности (преузето из енглеске судске праксе) -
а) виша сила – опасности мора, божја дела, ратни догађаји, дела јавних непријатеља, пиратерија, побуне, грађански немири, штрајкови, карантинска огранич.,судс. заплена
б) кривица бродара – наутичка грешка, пожар, накнадна неспособност брода за пловидбу
в) случај – спасавање, оправдано скретање са пута, својства и мане терета
г) радње корисника – радње крцатеља или власника терета, лоше паковање, лоше ознаке терета
* терет доказа – на бродару
* оправдање – уступак бродарима за претпоставку кривице корисницима морског превоза

2) Хамбуршка конвенција 78. год.
Ослобођење – доказивање разумних мера
Непознат узрок – ризик сноси корисник
Нема изузетих опасности, као у ХП 1924.
Посебни ослобађајући разлози

1) пожар, ако корисник не докаже личну кривицу бродара
2) животиње
3) спасавање лица и разумно спасавање имовине

Ограничење одговорности бродара

Појам – одговорност делом имовине штетника или до одређеног износа штете
Начело – ограничена одг.; неограничена изузетак (обрнуто од грађанског права)
Уступак бродарима за претпоставку кривице и императивност режима
Врсте ограничења – законско и уговорно
Законско ограничење
Појам – основ закон одн. конвенц.
Оправдање – 1) велике поморске опасности с обзиром на економску снагу бродара – потреба поделе ризика између уговорника 2) мали утицај бродара на капетана по испловљавању 3) капетан бродаров пуномоћник само за поверену имовину у пловидби (брод и возарина), а не и за осталу имовину (нпр. друге бродове, копнену имовину)
Оспоравање оправдања
Разлог одржавања начела – економска моћ бродарских земаља
Правни извори – 1) домаћи – ЗТБ 2015 2) међунар.- Брисел. конв. 1957, Лондонс. конв.1976 (96, 2012) 3) Конв. о теретн. 24
Начини ограничења

- стварно и лично ограничење
- општи и посебни начин
- критеријуми – 1) врста одговорности (уговорна и вануговорна) 2) јединица мере (брода или терета) 3) овлашћена лица 4) одштетни захтеви – све телесне и материјалне штете у једном штетном догађају или само за губитак, оштећење и закашњење

Општи начин (“глобално ограничење”)
Системи ограничења
- медитерански (абандон) – поморска и копнена имовина
- германски (егзекуција) – извршење само на морској имовини
- енглески – ограничење извршења на делу имовине утврђеном вредносно, а не реално
Примена (енглески систем)
- оснивање фонда – а) факултативност б) писмена изјава пред судом в) забрана пленидбе брода г) по штетном догађају
- овлашћено лице на ограничење - власник брода, бродар, посада и помоћници бродара
- гранични износ
1) Конвенција из 1957
а) телес. штете – 3100 поенкаре франака (65 mg злата 900/1000) по тони носивости брода
б) материј. штете – 1000 п.ф.
в) телес. и материј. штете – 3100 п.ф. = 2100+1000 пф; преливање фонда м.ш. у фонд т.ш.
2) Лондонска конв. и ЗТБ – разреди:
* телесне штете: а) брод до 300 t – 1 милион СПВ б) брод 300-2.000 t – 3,02 мил. СПВ в) преко 2.000 t – још 1.208 СПВ по t г) преко 30.000 t – 906 СПВ по t д) преко 70.000 t – 604 СПВ по t
* материјалне штете: 1/2 границе за телес. штете
* телесне и материј. штете: а) посебни фондови б) преливање
* проширење круга овлашћених лица – сва одговорна лица
* неограничена одговорност – намера или крајња непажња одговорног лица
3) Стразбуршка конвенц. 2012. – речна пловидба (слично 1957)
- губитак права на ограничење – а) лична кривица одговорног лица (Лондон - тешка кривица)
б) за смрт и телес. повреду запосленог код бродара
- намирење потраживања из фонда
а) само из фонда, а не и из остале имовине одговорног лица
б) намирење свих тражбина свих оштећених лица
в) мањак у фонду – сразмерно умањење
Поступак општег начина ограничења
- надлежност
* стварана и месна - привредни суд уписа брода (домаћи брод) одн. заустављања брода или полагања средстава (страни брод)
* функционална – судија појединац
- врста поступка – ванпарнични, сличан стечајном
- фазе: 1) оснивање фонда 2) утврђивање тражбина 3) деоба фонда и намирење тражбина
- 1. фаза – оснивање фонда
* покретање – писменим предлогом суду, са прописаном садржином од лица овлашћеног на ограничење (нпр. бродар)
* одобрење суда за оснивање – 15 дана предлагачу да уплати средства (да оснује фонд)
* услови: 1) минимални износ + трошкови поступка 2) слобода располагања средствима суду
* објава решења о оснивању (Служб. гласн. и огласна табла)
* последице оснивања: 1) забрана пленидбе брода 2) намирење само из фонда
- 2. фаза – утврђивање тражбина
* разлог – спречавање лажних и претераних тражбина
* решење о одобрењу оснивања – позив повериоцима да пријаве тражбине
* пријава – у року од 30 дана од објаве, а најкасније до закључења рочишта за испитивање потраживања (преклузија)
* испитивање - рочиште за испитивање (ток)
а) позив предлагачу и пријавиоцима
б) изјашњавање о пријављеним тражбинама
в) утврђена тражбина - призната или није оспорена
г) оспорена тражбина – упућивање пријавиоца на парницу (30 дана)

д) решење о утврђеним тражбинама

- 3. фаза – намирење тражбина
  * израда нацрта о деоби – по правноснажности решења о утврђивању тражбина (може вештак)
  * достава нацрта предлагачу и пријавиоцима (позив на рочиште за расправу)
  * рочиште за расправу о нацрту – изјашњавање о нацрту (приговори)
  * решење о деоби – жалба (8 дана)
  * налог за исплату из фонда – 3 дана по правноснажности решења
  * наплата тражбина - деоба фонда и окончање поступка
  * последица – неутуживост ненаплаћеног дела тражбина

Посебан начин ограничења

Појам

Особине – а) само уговорна одговорност б) јединица терета в) овлашћеник - само бродар г) врсте штете - само за губитак и оштећење робе и закашњење

Режими – БК 24 и ХК 78

- Конвенц. о теретници (24) - 100 фунти по колету или другој јединици терета
- два проблема - а) монетарни (фунта) – снижавање границе б) трговачки (колет, контејнер)
- Протокол 68 – решавање проблема
  * монетарни – увођење поенкаре франка
  * трговачки – алтернативни систем (оштећеников избор)

а) по јединици терета – 10.000 пф

б) по kg бруто тежине – 30 пф

в) контејнер – једна јединица терета

- Хамбуршка конвенција 78

а) 835 SDR по једин. терета или 2,5 SDR по kg

б) SDR – обрачунска јединица ММФ-а (преручанавање у националну валуту земље суда)

в) закашњење – 2,5 возарине < укупна возарина

- ЗТБ

а) губитак (оштећ.) – 666,67 СПВ по јединици терета или 2 СПВ по kg

б) дефиниција јединице терета – 1) комад, колет 2) mt, m3 или друга мера по којој је уговорена возарина

в) контејнер – 1) опис садржине у теретници – јединица из описа 2) нема описа – цео контејнер је јединица

г) закашњење – до једне превознине за цео терет

Неограничена одговорност

Појам – целом имовином за сву штету

Изузетак – само у прописаним случајевима

Случајеви

1) тешка кривица бродара
   - намера и груба непажња
   - само лична бродарева тешка кривица, а не и капетана и посаде (ограничење)

2) декларација вредности терета – до декларисаног износа
   - у теретници
   - оборива претпоставка – бродар доказује нижу стварну вредност
   - БК - једностран правни посао крцатеља, а бродар може само да повиси возарину
   - ЗТБ – уговор бродара и крцатеља (пристанак бродара)

Уговорно ограничење одговорности

Појам – основ је уговор

Екскулпационе клаузуле (егзонерација) – клаузуле о искључењу или већем ограничењу одговорности него по закону

Допустивост (пуноважност) клаузула

Јача економска моћ бродара – наметање клаузула (уговор по приступу)

Судска пракса – неуједначена (бродарске и корисничке земље)

Уједначавање права – релативна императивност

1) БК – општа забрана изуговарања и набрајање забрањених клаузула: а) клаузула осигурања б) снижавање испод 100 фунти в) пребацивање доказног терета на крцатеља г) клаузуле немарности

2) ХК 78 – изричита релативна императивност

3) ЗТБ – релативна императивност, уз 4 изузетка: 1) време пре почетка укрцаја и после завршетка искрцаја 2) закашњење 3) палуба 4) животиње